

Protokół

XIII posiedzenie Komitetu ds. Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 (KUP 14-20)

Data spotkania: 21.11.2024 r.

Miejsce spotkania: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej- sala im. G. Gęsickej A

Forma spotkania: stacjonarna

1. Otwarcie posiedzenia

Ostatnie posiedzenie KUP 14-20 zostało otwarte przez Panią Katarzynę Pełczyńską-Nałęcz – Minister Funduszy i Polityki Regionalnej oraz Przewodniczącą Komitetu ds. Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020. Pani Minister przywitała zgromadzonych. Podkreśliła, że jest to okazja, by podsumować wdrożenie perspektywy 2014-2020 z udziałem partnerów społecznych, samorządów, organizacji pozarządowych, administracji publicznej, wszystkich tych, którzy wspólnym wysiłkiem w niej uczestniczyli. Przewodnicząca Komitetu zwięźle podsumowała wdrażanie perspektywy, jej efekty i sukcesy. Dalszą część posiedzenia poprowadził Pan Konrad Wojnarowski, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej.

2. Podsumowanie perspektywy 2014-2020

- Wystąpienie Pana Simeona Shenev, Zastępcy Kierownika Działu ds. Polski w Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej (DG REGIO), Komisja Europejska
Pan Shenev zwrócił uwagę na wzrost PKB Polski na mieszkańca z 52 % średniej UE w 2004 r. do prawie 80% w 2021 roku. Podkreślił stabilny wzrosty ekonomiczny, optymalne wykorzystanie największej alokacji spośród państw członkowskich, generalnie sukces polskiej polityki spójności w perspektywie 2014-2020. Składają się na niego między innymi: poprawa jakości życia obywateli, zdolność administracyjna państwa, różne poziomy zarządzania funduszami, w tym duża ilość zaangażowanych instytucji. Zwrócił uwagę na pozytywne lekcje z perspektywy 2014-2020, również te w zakresie zarządzania. Nie sposób zapomnieć o wpływie pandemii, czy wojny oraz to, że fundusze miały znaczącą rolę w budowaniu odporności i zwiększeniu zdolności adaptacyjnych. Przedstawiciel Komisji Europejskiej powiedział także, że perspektywa 2014-2020 daje nam dużo do myślenia np. w obszarach społecznych, wyrównywania różnic pomiędzy regionami, wsparcia przedsiębiorców, czy instrumentów finansowych. Przed nami dużo pracy w zakresie rozliczenia perspektywy oraz wykonania stosownych ewaluacji, które pozwolą lepiej ukształtować przyszłe działania. Na koniec jeszcze podkreślił, że korzystanie z europejskiego wsparcia na rzecz rozwoju i poprawy warunków życia obywateli jest wyrazem skuteczności, i zaangażowania w proces integracji europejskiej.
- Prezentacja Pana Marka Orszewskiego, Zastępcy Dyrektora Wydziału Zarządzania Strategicznego, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego.
Pan Dyrektor Orszewski, jako przedstawiciel regionu sprawującego obecnie przewodnictwo w ramach Konwentu Marszałków Województw RP, przedstawił perspektywę wszystkich 16 regionów. Podkreślił, że samorzady zostały dostrzeżone jako podmioty, które zgodnie z zasadą subsydiarności mogą realizować działania na jak najniższym poziomie. Zwięźle

podsumował wdrażanie programów na poziomie regionalnym, obrazując olbrzymią skalę wyzwań, z którymi mierzyły się regiony. Podkreślił, że pomimo wielu trudności samorządy regionalne doskonale sprawdziły się w roli instytucji zarządzających i regionalnymi programami operacyjnymi, mogąc pochwalić się certyfikacją na poziomie blisko 100 %. Szczegółowe dane można znaleźć w [Sprawozdaniu końcowym z postępów we wdrażaniu Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020](#).

Pan Dyrektor podzielił się również kluczowymi wnioskami:

- Polityka spójności jest jedną z sił napędowych rozwoju Unii Europejskiej w ostatnich dekadach, a jej kluczowym sukcesem jest uwolnienie energii i kreatywności regionalnych i lokalnych wspólnot samorządowych;
- Regiony są aktywnymi i doświadczonymi współtwórcami i realizatorami polityki rozwoju. Dowiodły, że skutecznie wypełniają rolę instytucji zarządzających programami regionalnymi i będąc najbliższą mieszkańców oraz regionalnych i lokalnych interesariuszy zapewniają optymalne i ukierunkowane terytorialnie podejście do zróżnicowanych potencjałów, potrzeb, wyzwań i celów;
- Polityka spójności dzięki wielopoziomowemu zarządzaniu i delegowaniu kompetencji na poziom regionalny i lokalny przeciwdziała eurosceptycyzmowi, radykalizacji poglądów, a w konsekwencji pogłębia integrację europejską.

Przedstawił ponadto wnioski i rekomendacje na kolejną perspektywę finansową.

- Wystąpienie Pana Kuby Wygnańskiego Prezesa Zarządu, Fundacja Stocznia

Pan Prezes Wygnański przedstawił temat włączenia partnerów spoza administracji w proces programowania i współpracę z trzecim sektorem. Podkreślił szczególną wartość perspektywy 2014-2020, instytucji komitetów monitorujących oraz realizacji zasady partnerstwa, dzięki Podkomitetowi do spraw rozwoju partnerstwa na lata 2014-2020. Miejscu, w którym środowisko pozarządowe mogło zainicjować współpracę pomiędzy partnerami z samorządu, czy partnerami społecznymi. Efektem tej współpracy i partnerstwa były między innymi wysłuchania publiczne / [konsultacje społeczne Krajowego Planu Odbudowy](#) (KPO). Poziom współpracy administracji rządowej, samorządowej i trzeciego sektora na pewno zmienił się na plus podczas trwania tej perspektywy i jest jedną z jej pośrednich korzyści. Z kolei środowisko organizacji pozarządowych, partnerów społecznych odnalazło się w strukturach komitetów monitorujących i w tej chwili sektor pozarządowy reprezentuje w nich około 500 przedstawicieli. Realizacja zasady partnerstwa następuje w sposób ciągły. Dotyczy nie tylko implementacji, ale również projektowania. Pan Prezes podkreślił wspólną pracę przedstawicieli Komisji Europejskiej (także polskich pracowników tej komisji), ludzi wewnątrz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej oraz trzeciego sektora, co przyniosło wiele korzyści.

Głos zabrała Pani Wanda Klepacka, Dyrektor Departamentu Strategii i Rozwoju w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Pani Dyrektor doprecyzowała, że również Program Rozwoju Obszarów Wiejskich jest elementem Umowy Partnerstwa 2014 -2020 (UP 14-20). Zwróciła uwagę, że udział trzeciego sektora, także w programowaniu Wspólnej Polityki Rolnej, był bardzo silny, choć specyfika programów Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi jest inna niż pozostałych programów wchodzących w skład UP. Zaletą KUP 14-20 jest to, że potrafi łączyć w sobie różne, nawet odległe od siebie programy. Jako przedstawicielka Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi przyłączyła się do bardzo pozytywnej oceny wysłuchań publicznych. Dodała, że te nowe formy dialogu mogą przynieść dużą wartość na nową

perspektywę finansową. Warto szukać takich nowych form dialogu, po to, żeby jeszcze bardziej uspołeczniać cały proces programowania i później też informowania na etapie realizacji programów o tym, co się udało osiągnąć, w jakim kierunku te programy się zmieniają.

- Wystąpienie Pana Adama Sudyka, Zastępcy Dyrektora Departamentu Rybołówstwa, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Pan Dyrektor zwięźle przedstawił stan wdrażania Programu Operacyjnego „Rybnactwo i Morze” oraz podzielił się następującymi wnioskami:
 - Perspektywa 2014-2020 była obarczona wieloma sytuacjami kryzysowymi – pogorszenie stanu zasobów bałtyckich, skutki społeczno-gospodarcze pandemii COVID-19, zaburzenie łańcuchów dostaw, inflacja oraz wzrost cen kluczowych dla rybnactwa czynników produkcji w związku z inwazją Rosji w Ukrainie;
 - Sytuacja zmieniała się dynamicznie, dlatego konieczne było zrewidowanie możliwości realizacji wielu z zaplanowanych działań inwestycyjnych i zapewnienie mechanizmu interwencyjnego dla sektora pomagając mu przetrwać najcięższe momenty (m.in. kilkakrotnie zmieniano program);
 - W przyszłości konieczne jest zapewnienie większej elastyczności w zakresie podziału środków oraz uproszczenie krajowej procedury zatwierdzania zmiany programu (szybka ścieżka);
 - Z powodu opóźnienia rozpoczęcia okresu wdrożeniowego, w perspektywie 2014-2020 częstym problemem było zachowanie zasady N+3;
 - W przyszłości konieczne jest zwiększenie liczby działań opartych o koszty uproszczone, co poprawi przejrzystość i tempo rozliczania projektów, w szczególności w początkowych latach wdrażania.
- Prezentacja Pana Grzegorza Wirtka, Zastępcy Dyrektora Departamentu Wspólnej Polityki Rolnej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi podsumowująca perspektywę 2014-2020 i wnioski na przyszłość w zakresie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
Na wstępie Pan Dyrektor podzielił się ważną informacją, o tym, że w 2020 roku Komisja Europejska zaproponowała zmianę przepisów legislacyjnych i okres programowania 2014-2020 stał wydłużony o dwa dodatkowe lata i ten okres kończy się w 2025 roku (uwzględniając zasadę N plus 3 trwa do końca 2025 roku). Więc będąc jeszcze w trakcie wdrażania okresu programowania, musi dokonać podsumowania. Pan Dyrektor podobnie jak przedmówcy, zwięźle przedstawił efekty rzeczowe programu na podstawie 85% wypłaconych środków. Pan Dyrektor podkreślił dobrą współpracę w wymiarze terytorialnym pomiędzy Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej, w ramach Podkomitetu do spraw rozwoju lokalnego. Mimo, że uwarunkowania prawne na poziomie Unii Europejskiej, korzystanie z różnych funduszy stanowi wyzwanie, to jednak współpraca w ramach wspomnianego podkomitetu wygląda doskonale.
- Prezentacja Pani Renaty Calak, Dyrektor Departamentu Strategii, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
Pani Dyrektor podsumowała całą perspektywę 2014-2020, której okres kwalifikowalności wydatków zakończył się w grudniu 2023 roku. Podkreśliła fakt, który wszyscy znają, że jako kraj byliśmy największym beneficjentem polityki spójności. Mieliśmy również największą ilość programów operacyjnych - 25, a w nich 300 priorytetów. Pani Dyrektor, podobnie jak

przedmówcy podkreśliła proces płynnego przejścia z perspektywy na perspektywę i skalę wyzywania. Dodatkowo wyzwaniem potęgował Krajowy Plan Odbudowy oraz konieczność zaprogramowania potężnych środków finansowych w momencie kompletnego lockdownu (pandemii). Pani Dyrektor zwróciła uwagę na partnerstwo oraz fakt, że instytucje, partnerzy na poziomie krajowym umieją współpracować i szukać rozwiązań mimo, że regulacje europejskie nie ułatwiają tego procesu. Następnie w zwięzły sposób omówiła postęp finansowy i rzeczowy oraz na jakich obszarach perspektywa się koncentrowała. Nasze doświadczenia z realizacji perspektywy finansowej 2014 -2020 pokazują, że Polska dzięki włączeniu szerokiego grona partnerów efektywnie wydatkuje środki polityki spójności. Co ma wpływ również na zmiany strukturalne w Polsce, które sukcesywnie następują od wejścia do Unii Europejskiej. Pani Dyrektor podziękowała za wsparcie Departamentu Strategii, który koordynuje cały proces związany z wdrażaniem polityki spójności oraz tym, którzy go w praktyce realizują i rozliczają. Wspominała, że pomimo skomplikowanego procesu wdrażania, kolejna perspektywa dzięki zastosowaniu uproszczeń, o których wszyscy mówią, będzie łatwiejsza w realizacji.

Jako pierwszy głos zabrał Pan Kuba Wygnański, Prezes Fundacji Stocznia. Jego zdaniem ostatnie wydarzenia, istniejące zagrożenia spowodowały potrzebę budowania kompetencji społecznych, odporności społecznej, ćwiczenia pewnych umiejętności, które są szczególnie potrzebne w sytuacjach kryzysowych /nadzwyczajnych (np. sytuacja covidowa, wojna, powódź). Taka społeczna rezerwa humanitarna powinna być zbudowana zarówno na poziomie centralnym, regionalnym, lokalnym, czy gminnym. Natomiast mogłaby być finansowana z różnych funduszy.

Pan Zygmunt Mierzejewski z Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych (OPZZ), Przewodniczący Podkomitetu ds. rozwoju partnerstwa na lata 2021-2027 nawiązał do dużych osiągnięć partnerów spoza administracji w tym okresie programowania, o czym mówili Jego poprzednicy. Wizytówką jest praca Podkomitetu ds. rozwoju partnerstwa, który jest wskazywany jako dobry przykład dla Unii Europejskiej. Podczas polskiej Prezydencji warto by było te dobre praktyki partnerów spoza administracji pokazać i zachęcić inne kraje, żeby korzystały z naszego przykładu.

3. Prezentacja wyników badania pn. „Ocena wpływu realizacji PS (i innych instrumentów) na kształtowanie się wybranych wskaźników makroekonomicznych na poziomie krajowym i regionalnym za pomocą modelu VESPA”, Pani Beata Belica, firma Ecorys Polska Sp. z o.o.

Na wstępie Pani Beata Belica przybliżyła model VESPA, który jest modelem dynamicznym, uwzględniającym również badanie przyszłości. Następnie przedstawiła wyniki badania, uwzględniając między innymi różne scenariusze dla sytuacji bieżącej jak i prognozowanej z funduszami oraz jak wyglądałaby gospodarka, i jak kształtowałyby się poszczególne parametry w przypadku braku funduszy.

Głos zabrała Pani Wanda Klepacka, Dyrektor Departamentu Strategii i Rozwoju w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Pani Dyrektor zwróciła uwagę na bliskość scenariusza bez funduszy i z funduszami oraz to, że wydaje się być niedoszacowany wpływ funduszy europejskich. Pani Dyrektor podzieliła się tym, dlaczego tak uważa, mianowicie ekonomia nie obejmuje takich efektów, chociażby jak efekty społeczne. Ekonomia i finanse też nie będą widziały tego, że wydatki z funduszy europejskich na infrastrukturę publiczną były kierowane chociażby na zdrowie. Z kolei ile dzięki temu środków krajowych mogło być alokowanych na inne cele. Między innymi z tego względu faktyczny efekt

wydaje się być znacznie większy, aniżeli to było zaprezentowane na wykresach. Dodatkowo bardzo wzrosły inwestycje prywatne, czyli ten efekt zachęty, jakim były fundusze europejskie, pociągnął za sobą zarówno zdolność inwestycyjną, jak i też chęć inwestowania zarówno w przedsiębiorstwach, jak i u osób indywidualnych, również u rolników. Z analiz jakie prowadzi Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi ewidentnie wynika, że bez tego efektu zachęty bardzo wiele działań transformacyjnych, czy to w zakładach przetwórstwa rolno spożywczego, czy też w samych gospodarstwach rolnych, po prostu, by nie istniało. Były również wymagania związane z ochroną środowiska, które powodowały, że inwestycje prośrodowiskowe, proklimatyczne, które być może dużo wolniej byłyby podejmowane i nie byłyby w pierwszej kolejności stawiane jako cele inwestycyjne, bardzo szybko pojawiały się w top trzy takiej priorytetowej listy inwestycji dlatego, że można było skorzystać z dofinansowania. To pokazuje zaradność i dużą zdolność organizacyjną wszystkich beneficjentów i wnioskodawców. Mimo czasem trudnych warunków potrafili szybko reagować na pojawiające się ogłoszenia o naborach, na krótki czas na złożenie wniosków. Uczyli się tej całej nomenklatury i trudnego, funduszowego języka, będącego wyzwaniem szczególnie dla tych którzy próbowali po raz pierwszy korzystać ze środków europejskich. Dlatego zdaniem Pani Dyrektor należy się również duży szacunek wnioskodawcom, biorąc pod uwagę jak olbrzymią lekcję odrobili, jak wiele się nauczyli, jak dużo musieli przeszkód pokonać, żeby móc z tych środków korzystać.

4. Sprawy różne

W sprawach różnych nikt nie zabrał głosu.

5. Podsumowanie

Pan Konrad Wojnarowski, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej Podsumował XIII spotkanie, zamykające prace KUP 14-20, kończące cykl posiedzeń, które odbywały się w trakcie wspomnianej perspektywy i były poświęcone najistotniejszym kwestiom dotyczącym koordynacji wdrażania funduszy unijnych. Pan Minister podziękował za wkład w dyskusję wszystkim zgromadzonym. Doceniając inspirujący i cenny wkład w podsumowanie perspektywy 2014-2020 oraz licząc na dalszą współpracę w ramach trwającej perspektywy 2021-2027, przypomniał, że w trakcie spotkania prezentowano informacje na temat tego, jakie trwałe i zauważalne efekty przyniosły fundusze unijne w ciągu tych kilku lat perspektywy finansowej. Wskazano także na długofalowe i mniej odczuwalne pozytywne skutki wsparcia finansowego dla Polski i polskiego społeczeństwa. Pan Minister wymienił trwałe, pozytywny trend wzrostu gospodarczego w opozycji do scenariusza bezfunduszowego. Szczególnie, jeśli mówimy o takich wskaźnikach jak wzrost PKB, czy wzrost poziomu inwestycji w Polsce. Pan Minister podkreślił, że jesteśmy na finiszu perspektywy 2014-2020 z bagażem jej krytycznych momentów, ale i z ogromnym potencjałem wiedzy, i doświadczeń, które służą nam do tego, aby efektywnie wdrażać kolejną perspektywę, i elastycznie reagować na zmieniające się uwarunkowania. Zaprosił również do odbioru publikacji będącej wizytówką działań prowadzonych w ramach perspektywy w 2014-2020, którą Departament Strategii Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej przygotował jako podsumowanie i pamiątkę dotyczącą właśnie tej perspektywy. Wyraził nadzieję, że spotkanie było asumptem do przemyśleń dotyczących kończącego się, pewnego etapu naszych działań we współpracy z Komisją Europejską. Przede wszystkim momentem podsumowania doświadczeń, które możemy wykorzystać zarówno w bieżącym procesie wdrażania kolejnej perspektywy 2021-2027, jak i podczas zbliżającego się programowania kolejnej, nowej perspektywy po roku 2027.